

Mikos Marcin, Juszczyk Grzegorz, Czerw Aleksandra, Gałazkowski Robert. Nowy model kształcenia ratowników medycznych w Polsce w świetle aktualnych regulacji prawnych = The new model of education of medical rescuers in Poland in light of current regulations. *Journal of Education, Health and Sport*. 2015;5(12):110-117. ISSN 2391-8306. DOI <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.35190>
<http://ojs.ukw.edu.pl/index.php/johs/article/view/2015%3B5%2812%29%3A110-117>
<http://pbn.nauka.gov.pl/works/678366>
Formerly *Journal of Health Sciences*. ISSN 1429-9623 / 2300-665X. Archives 2011–2014
<http://journal.rsw.edu.pl/index.php/JHS/issue/archive>

Deklaracja.

Specyfika i zawartość merytoryczna czasopisma nie ulega zmianie.
Zgodnie z informacją MNIŚW z dnia 2 czerwca 2014 r., że w roku 2014 nie będzie przeprowadzana ocena czasopism naukowych; czasopismo o zmienionym tytule otrzymuje tyle samo punktów co na wykazie czasopism naukowych z dnia 31 grudnia 2014 r.

The journal has had 5 points in Ministry of Science and Higher Education of Poland parametric evaluation. Part B item 1089. (31.12.2014).

© The Author (s) 2015;

This article is published with open access at License Open Journal Systems of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Poland and Radom University in Radom, Poland Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.

Received: 10.11.2015. Revised 25.11.2015. Accepted: 10.12.2015.

Nowy model kształcenia ratowników medycznych w Polsce w świetle aktualnych regulacji prawnych

The new model of education of medical rescuers in Poland in light of current regulations

Marcin Mikos¹, Grzegorz Juszczyk², Aleksandra Czerw², Robert Gałazkowski³

- (1) Polskie Towarzystwo Prawa Medycznego
- (2) Zakład Zdrowia Publicznego, Warszawski Uniwersytet Medyczny
- (3) Zakład Ratownictwa Medycznego, Warszawski Uniwersytet Medyczny

Słowa kluczowe: kształcenie, ratownik medyczny.

Keywords: education, medical rescuer.

Streszczenie

W przepisach prawach zaszły w ostatnim czasie zmiany, które całkowicie zmieniają model kształcenia ratowników medycznych w Polsce. Do głównych zmian należą wymóg realizacji co najmniej 2455 godzin kształcenia na studiach pierwszego stopnia i konieczność uzyskania co najmniej 80 punktów ECTS, konieczność odbycia 6 miesięcznej praktyki zawodowej, a także obowiązek pozytywnego złożenia Państwowego Egzaminu z Ratownictwa

Medycznego. Brak jest przeszkód prawnych do odbywania przez ratowników medycznych studiów drugiego stopnia i uzyskiwania tytułu zawodowego magistra.

Abstract

The provisions of the laws have been recently revised in a way that substantially change the model of training of paramedics in Poland. The major changes include: the requirement to implement at least 2455 hours of education at the undergraduate level and the need to obtain at least 80 ECTS credits, the necessity of the 6-month professional apprenticeship, and positive pass of the National Medical Emergency Exam. Therefore there are legal obstacles to open second degree studies for paramedics, allowing them obtaining a master's degree.

Wstęp

Studia wyższe z zakresu ratownictwa medycznego prowadzone są na polskich uczelniach przede wszystkim na poziomie pierwszego stopnia. Tym czasem, w skutek zmian prawnych jakie zaszły w ustawie o szkolnictwie wyższym, dla ratowników medycznych istnieją podstawy do dalszego kształcenia w zakresie ratownictwa medycznego. Zgodnie z art. 159 ustawy o szkolnictwie wyższym kształcenie niezależnie od kierunku studiów jest prowadzone przez uczelnie w formie studiów pierwszego lub drugiego stopnia. Wyjątkiem są natomiast jednolite studia magisterskie prowadzone na kierunkach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 3 pkt 1a oraz art. 9b. jak np. na kierunku lekarskim, czy też lekarsko–dentystycznym [1].

W aktualnie obowiązujących przepisach brak jest ograniczenia, które funkcjonowało w dotychczasowym porządku prawnym na podstawie Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 roku w sprawie nazw kierunków studiów [2], stanowiącego o tym, iż niektóre kierunki studiów realizowane są wyłącznie w trybie studiów pierwszego stopnia. Ograniczenie to dotyczyło, obok kosmetologii, pracy socjalnej oraz

techniki dentystycznej, właśnie kierunku ratownictwo medyczne. Rozporządzenie Ministra Nauki w sprawie nazw kierunku studiów zostało jednak uchylone 1 października 2010 roku. Stan ten potwierdza stanowisko Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego zgodnie z którym studia z zakresu ratownictwa medycznego mogą być prowadzone zarówno jak studia pierwszego jak i drugiego stopnia. Ponadto, jak podkreśla Ministerstwo Nauki, zgodnie z art. 4 ustawy o szkolnictwie wyższym, uczelnia jest autonomiczna we wszystkich obszarach swojego działania na zasadach określonych w ustawie o szkolnictwie wyższym, stąd też wszelkie działania i rozstrzygnięcia dotyczące tworzenia określonego kierunku studiów, w tym utworzenia studiów drugiego stopnia z zakresu ratownictwa medycznego pozostają w gestii władz poszczególnych uczelni [3].

Dlatego w obecnym stanie prawnym brak jest przeszkód formalnych do prowadzenia studiów II stopnia (magisterskich) na kierunku ratownictwo medyczne. Dotychczasowa bariera prawna w zdobywaniu stopnia magistra na studiach II stopnia z zakresu ratownictwa medycznego była negatywnie oceniana przez środowisko ratowników medycznych [4]. Stanowiła też naruszenie tzw. Deklaracji Bolońskiej, gwarantującej rozwój naukowy i zawodowy w krajach Unii Europejskiej.

Stąd w najbliższych latach na polskich uczelniach należy się spodziewać rozwoju studiów magisterskich w zakresie ratownictwa medycznego. Otwartą kwestią pozostaje kwestia czy legitymowanie się tytułem magistra przez ratownika medycznego powinno się wiązać z dodatkowymi uprawnieniami tak jak np. stało się w przypadku osób legitymujących się tytułem magistra pielęgniarstwa.

Studia pomostowe dla absolwentów szkół policealnych

Wśród postulatów dotyczących kształcenia formułowanych przez organizacje skupiające ratowników medycznych (w szczególności Społeczny Komitet Ratowników Medycznych i Polską Radę Ratowników Medycznych) pojawiała się też możliwość utworzenia studiów pomostowych dla absolwentów szkół policealnych z zakresu ratownictwa medycznego, którzy dodatkowo legitymowali się wykształceniem maturalnym. Dzięki temu rozwiązaniu ratownicy medyczni po szkołach policealnych mieliby możliwość uzupełnienia wykształcenia i krótszym czasie odbycia studiów pierwszego stopnia. Takie rozwiązanie wprowadzone zostało dla pielęgniarek i położnych w trybie art.52 ust.3 pkt.2 ustawy z dnia 15 lipca 2011 roku o zawodach pielęgniarki i położnej [5] Konieczności odbycia studiów

pomostowych dla pielęgniarek w celu podniesienia kwalifikacji wynikała z wymogów zawartych w Europejskim Porozumieniu w sprawie szkolenia i kształcenia pielęgniarek z dnia 25 października 1967 roku [6] oraz z Dyrektywy 2005/36/WE Parlamentu i Rady Europy z dnia 7 września 2005 roku w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych [7]. Ponieważ zawód ratownika medycznego nie jest zawodem regulowanym w Unii Europejskiej stąd brak jest prawnego obowiązku uzupełnienia wykształcenia przez ratowników medycznych nie posiadających dyplomu ukończenia studiów wyższych pierwszego stopnia. Z pomocą absolwentom szkół policealnych z zakresu ratownictwa medycznego, którzy chcą zdobywać wyższe wykształcenie idą jednak zmiany w prawie o szkolnictwie wyższym.

Nowelizacja ustawy o szkolnictwie wyższym, od dnia 1 października 2014 roku wprowadziła możliwość potwierdzania przez uczelnie efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów. Rozwiązanie to wychodzi naprzeciw potrzebom uczenia się przez całe życie oraz ma ułatwić osobom dojrzałym, które już zdobyły doświadczenie zawodowe, dostęp do studiów wyższych. Potwierdzanie efektów uczenia polega na przeprowadzeniu przez uczelnie formalnego procesu weryfikacji posiadanych przez daną osobę efektów uczenia się, mającego na celu przyjęcie jej na studia. Nie obejmuje natomiast osób będących już studentami. Przepisy określają m.in. kto może ubiegać się o potwierdzenie, precyzując wymagania stawiane osobom posiadającym świadectwo dojrzałości i odpowiednie doświadczenie zawodowe, ubiegającym się o przyjęcie na tej podstawie na studia pierwszego lub drugiego stopnia lub też jednolite studia magisterskie (art.170 g ust.1 i2 ustawy o szkolnictwie wyższym). Efekty uczenia się mogą zostać potwierdzone osobie posiadającej świadectwo dojrzałości i co najmniej pięć lat doświadczenia zawodowego – w przypadku ubiegania się o przyjęcie na studia pierwszego stopnia lub jednolite studia magisterskie. W wyniku potwierdzenia efektów uczenia się można zaliczyć studentowi nie więcej niż 50% punktów ECTS przypisanych do danego programu kształcenia określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia.

Należy także podkreślić, że uczelnia sprawdza faktyczne umiejętności i kompetencje osób ubiegających się o przyjęcie na studia w wyniku potwierdzenia efektów uczenia się, w formalnym procesie ich weryfikacji, a nie jedynie na podstawie przedłożonych dokumentów. Taki model kształcenia w pełni rozwiązuje więc problem uzupełnienia wykształcenia przez ratowników medycznych będących absolwentami szkół policealnych.

Zakres kształcenia ratowników medycznych

Wraz z wdrożeniem Krajowych Ram Kwalifikacji (poprzez wejście w życie Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego) wygasły dotychczasowe standardy kształcenia dla kierunku studiów ratownictwo medyczne na studiach pierwszego stopnia – załącznik nr 88 [8]. Stąd w kształceniu ratowników medycznych zastosowanie znajdą oczekiwane ogólne efekty kształcenia dla profilu ogólnoakademickiego oraz dla profilu praktycznego o obszarach kształcenia w zakresie nauk medycznych, nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej stanowiące załącznik nr 6 do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada w sprawie Krajowym Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego.

Bez wątpienia efekty kształcenia przyszłych ratowników medycznych muszą odpowiadać ich nowym zadaniom zawodowym określonym w znowelizowanej ustawie o Państwowym Ratownictwie Medycznym. ratownika medycznego jako samodzielnego zawodu medycznego. W myśl nowego brzmienia art.11 ust.1 ustawy o PRM wykonywanie zawodu ratownika medycznego polega przede wszystkim na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, w tym szczególnej grupy świadczeń medycznych jaką są medyczne czynności ratunkowe podejmowane wobec osoby w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego, zabezpieczenie osób znajdujących się w miejscu zdarzenia oraz podejmowanie działań zapobiegających zwiększeniu liczby osób w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego, transportowanie osób w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego, udzielaniu wsparcia psychicznego w sytuacji powodującej stan nagłego zagrożenia zdrowotnego a także prowadzenie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia. Za wykonywanie zawodu ratownika medycznego ustawa uznała także nauczanie zawodu ratownika medycznego, wykonywanie pracy na rzecz doskonalenia zawodowego ratowników medycznych i dyspozytorów medycznych, organizowanie i prowadzenie zajęć z zakresu pierwszej pomocy, kwalifikowanej pierwszej pomocy, medycznych czynności ratunkowych, jak również prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych w zakresie ratownictwa medycznego. Wykonywaniem zawodu ratownika medycznego jest także kierowanie i zarządzanie ratownikami medycznymi i dyspozytorami medycznym, jak również zatrudnienie, czy też pełnienie służby na stanowiskach administracyjnych, na których wykonuje się czynności związane z przygotowaniem, organizowaniem lub nadzorem nad udzielaniem świadczeń zdrowotnych w zakresie ratownictwa medycznego [9].

Zmiany w kształceniu determinuje nowy zakres świadczeń zdrowotnych oraz medycznych czynności ratunkowych wykonywanych przez ratowników medycznych, który Minister zdrowia określi w specjalnym rozporządzeniu.

Kluczowy jest też wymóg określony w nowelizacji ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym, aby studia wyższe na kierunku związanym z kształceniem w zakresie ratownictwa medycznego, rozpoczęte po 30 września 2016 roku, obejmowały co najmniej 2455 godzin kształcenia i co najmniej 80 punktów ECTS w zakresie ratownictwa medycznego. Do wykonywania zawodu ratownika medycznego niezbędne będzie uzyskanie tytułu zawodowego licencjata, odbycie sześciomiesięcznej praktyki oraz złożenie z wynikiem pozytywnym Państwowego Egzaminu z Ratownictwa Medycznego (PERM).

Praktyka zawodowa ratowników medycznych

Nowością w kształceniu ratowników medycznych jest obowiązek odbycia specjalnej praktyki zawodowej. Zgodnie ze nowelizowaną ustawą o PRM, Do praktyki przystępuje osoba, która rozpoczęła po dniu 30 września 2016 r. studia wyższe na kierunku studiów związanym z kształceniem w zakresie ratownictwa medycznego i złożyła ostatni wymagany planem studiów egzamin.

Praktyka rozpoczyna się nie później niż z dniem 1 października, i kończy się po 6 miesiącach, pod warunkiem zrealizowania pełnego programu praktyki w wymiarze 960 godzin dydaktycznych, przy czym godzina dydaktyczna realizacji zajęć w ramach praktyki trwa 45 minut. W uzasadnionych wypadkach czas trwania praktyki może zostać zarówno wydłużony, jak i skrócony jednak o okres nie dłuższy niż 1/2 okresu praktyki. Osoba odbywająca praktykę wykonuje zadania zawodowe wynikające z ramowego programu praktyki pod bezpośrednim nadzorem opiekuna, którym może być lekarz sytemu, pielęgniarka systemu lub ratownik medyczny, wykonujący zawód w podmiocie będącym dysponentem jednostek systemu PRM oraz posiadający co najmniej 5-letni staż pracy w zawodzie. Ramowy program praktyki określony zostanie w odrębnym rozporządzeniu przez Ministra Zdrowia.

Przeszkolenie ratowników medycznych

Nowe przepisy, podobnie jak w przypadku innych zawodów medycznych rozstrzygają kwestie tzw. recertyfikacji zawodowej czyli powrotu do wykonywania zawodu ratownika

medycznego. Zgodnie z ustawą o PRM, jeżeli ratownik medyczny nie wykonuje zawodu w zakresie udzielenia świadczeń opieki zdrowotnej przez okres dłuższy niż 5 lat łącznie w okresie ostatnich 6 lat, a zamierza podjąć wykonywanie zawodu ratownika medycznego przez udzielanie tych świadczeń, jest obowiązany do odbycia przeszkolenia.

Przeszkolenie trwa przez okres 6 miesięcy i jest realizowane w pełnym wymiarze czasu pracy przez udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, pod nadzorem innego ratownika medycznego lub lekarza systemu lub pielęgniarki systemu posiadających co najmniej 5-letnie doświadczenie zawodowe.

Państwowy Egzamin z Ratownictwa Medycznego

Do zdobycia uprawnień do wykonywania zawodu ratownika medycznego niezbędne będzie pozytywne złożenie przez absolwenta studiów z zakresu ratownictwa medycznego – Państwowego Egzaminu z Ratownictwa Medycznego, który przeprowadzany będzie przez Komisję Egzaminacyjną powoływaną przez Dyrektora Centrum Egzaminów Medycznych. PERM przeprowadzany będzie w formie egzaminu testowego, składającego się z 100 pytań z problematyki ratownictwa medycznego, zawierających pięć odpowiedzi, z których tylko jedna jest prawidłowa.

Pozytywny wynik z PERM otrzymuje zdający, który uzyskał co najmniej 56% maksymalnej liczby punktów z testu.

Wnioski:

1. W obecnym stanie prawnym możliwe jest prowadzenie studiów drugiego stopnia w zakresie ratownictwa medycznego i uzyskiwanie przez ratowników medycznych tytułu magistra.
2. Choć dla ratowników medycznych z wykształceniem policealnym nie ma możliwości przeprowadzenia studiów pomostowych, to jednak mogą oni ubiegać się o zaliczenie dotychczasowych efektów kształcenia na studiach wyższych.
3. W nowelizacji przepisów o Państwowym Ratownictwie Medycznym uregulowany został problem recertyfikacji zawodowej ratowników medycznych, na wzór innych zawodów medycznych w Polsce.

4. Nową formą weryfikacji wiedzy i umiejętności zawodowych ratowników medycznych jest wprowadzony Państwowy Egzamin z Ratownictwa Medycznego, którego pozytywne złożenie będzie niezbędne do wykonywania zawodu.

Piśmiennictwo:

1. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 roku o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2012 poz. 572)
2. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 roku w sprawie nazw kierunków studiów (Dz.U. nr 121 poz.838 z późn.zm).
3. Lipińska Nałęcz, D. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego – stanowisko z dnia 18 maja 2015 r. dla Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w sprawie kształcenia ratowników medycznych (niepublikowane).
4. Stanowisko Społecznego Komitetu Ratowników Medycznych i Polskiej Rady Ratowników Medycznych z dnia 12 września 2014 roku, Źródło: www.skrm.pl.
5. Ustawa z dnia 15 lipca 2011 roku o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz.U. z 2014 poz. 1435 z późn.zm)
6. Europejskie Porozumienie w sprawie szkolenia i kształcenia pielęgniarek z dnia 25 października 1967 roku (Dz.U.96.83.384)
7. Dyrektywa 2005/36/WE Parlamentu i Rady Europy z dnia 7 września 2005 roku w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. UE. L.05.255.22).
8. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz.U. Nr 253 poz. 1520)
9. Guła P., Poździoch S. (red). – Komentarz do ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym, Wyd. Wolters Kluwer Polska, 2008.